

บทที่ 2

การศึกษา เพื่อออกแบบระบบโปรแกรมรายงานผลการใช้คอมพิวเตอร์

ในบทนี้จะได้กล่าวถึงความรู้ เฉพาะสำหรับการวางระบบเพื่อทำการพัฒนาโปรแกรม รายงานผลการใช้คอมพิวเตอร์ โดยแบ่งออกเป็นสองหัวข้อใหญ่คือ ทรัพยากรของระบบคอมพิวเตอร์ และขั้นตอนสำคัญเพื่อใช้ในการวางระบบงาน

2.1 ทรัพยากรของระบบคอมพิวเตอร์

2.1.1 ความหมายของทรัพยากรระบบคอมพิวเตอร์

ระบบคอมพิวเตอร์ประกอบด้วยอุปกรณ์หลายชั้นหลายประเภทที่มีคุณสมบัติแตกต่างกัน ทั้งทางด้านคุณลักษณะประจำตัวและคุณลักษณะด้านการใช้งาน แต่งานหนึ่ง ๆ ที่นำเข้ามาประมวลผล ต้องใช้อุปกรณ์เหล่านี้มากกว่าหนึ่งหน่วยขึ้นไป เข้ามามีส่วนช่วยในการประมวลผล ตั้งแต่การนำงานเข้าสู่ระบบจนกระทั่งได้ผลลัพธ์ของงานนั้นออกมา เราถือว่าอุปกรณ์ทุกประเภทในระบบ ที่มีส่วนช่วยในการประมวลผลนี้ เป็นทรัพยากรของระบบคอมพิวเตอร์⁽⁴⁾

2.1.2 ประเภท คุณสมบัติ และการวัดค่าการใช้งาน

ทรัพยากรของระบบคอมพิวเตอร์ อาจมีส่วนปลีกย่อยที่แตกต่างกันออกไปได้หลายอย่าง แต่ส่วนหลักสำคัญที่ทุกระบบหรือเกือบทุกระบบต้องมี สามารถแบ่งประเภทได้ดังนี้

ตัวประมวลผล (Processor) คือหน่วยหลักในระบบที่กำหนดที่ปฏิบัติการ (Execution) โปรแกรมและข้อมูลของงานที่นำเข้ามาประมวลผล ประสิทธิภาพเด่นชัดที่สุดของตัวประมวลผลที่พิจารณากัน คือความเร็วในการปฏิบัติการ เช่น สามารถปฏิบัติการคำสั่งได้ 1,000,000 คำสั่งในเวลา 1 วินาที (MIPS Rate = 1) เป็นต้น

การวัดค่าการใช้งานของตัวประมวลผล นับเป็นหน่วยเวลา เช่นงาน/โปรแกรมนี้ใช้ตัวประมวลผลไป 1,000 หน่วยเวลา แต่เพราะเหตุว่าตัวประมวลผลสามารถปฏิบัติการได้เร็วมาก เวลาเพียงวินาทีเดียวยังก็ปฏิบัติการไปได้หลายคำสั่ง ดังนั้นระบบคอมพิวเตอร์จะเก็บหน่วยเวลาที่งานต่าง ๆ ใช้ตัวประมวลผลไปเป็นหน่วยที่เล็กกว่าวินาที เช่น

หน่วยเป็น 200 ไมโคร วินาที (Microsecond) หน่วยเป็น 1/300 ของวินาที เป็นต้น
หน่วยย่อยดังกล่าวนี้ ไม่มีกฎ กะทัดรัดตัว ขึ้นอยู่กับระบบคอมพิวเตอร์หนึ่ง ๆ ที่ผู้ผลิตทำการ
ออกแบบมา

หน่วยความจำหลัก

เป็นที่เก็บโปรแกรมและข้อมูลในขณะที่กำลังถูกปฏิบัติการด้วยตัวประมวลผล
อยู่ การนับค่าการใช้หน่วยความจำหลักอยู่ที่ขนาดหน่วยความจำหลักซึ่งถูกใช้ไปโดยงาน/โปรแกรม
นั้น หน่วยของขนาด อาจจะเป็นจำนวนอักขระหรือจำนวนคำ ซึ่งคำหนึ่งจะมีตัวอักขระ ขึ้นอยู่
กับระบบคอมพิวเตอร์

การวัดค่าการใช้หน่วยความจำหลักมีความแปรปรวนค่อนข้างสูง ระหว่าง
ระบบคอมพิวเตอร์หนึ่ง ๆ (ต่างบริษัทผู้ผลิตกัน) ทั้งนี้เนื่องจากเทคนิคการวัดและการใช้เนื้อที่
ในหน่วยความจำหลักมีหลายวิธี แตกต่างกันไปมาก อย่างไรก็ตามมีประเด็นใหญ่ให้พิจารณา
อยู่บ้าง ดังนี้

- การแบ่งเนื้อที่หน่วยความจำหลักเป็นส่วน ๆ (Memory Partition)
ให้มีขนาดแน่นอนภายหลังการกำหนดครั้งหนึ่ง ๆ กรณีนี้ถึงแม้ว่าโปรแกรมจะใช้เนื้อที่ไม่เต็มส่วน
แต่ก็ไม่มีโปรแกรมใดสามารถมาใช้เนื้อที่เหลือในส่วนนั้นได้
- การจัดเนื้อที่หน่วยความจำหลักแบบพลวัต (Dynamic Allocation)
แบบนี้ จะได้ขนาดเนื้อที่ตามที่โปรแกรมใช้ไปใกล้เคียงความเป็นจริงที่สุด
- ระบบคอมพิวเตอร์ที่มีเทคนิคการใช้หน่วยความจำเสมือน (Virtual
Storage) จะให้ความสนใจกับขนาดที่ใช้หน่วยความจำน้อย แต่จะไปเน้นอัตราการถ่ายเท
โปรแกรม/ข้อมูล ระหว่างหน่วยความจำหลักที่มีอยู่จริงกับที่เสมือน (Page-In and Page-Out)
- ถ้าจะนำขนาดของหน่วยความจำหลักที่ถูกใช้ไปมาก เป็นส่วนหนึ่งของการคิด
ค่าใช้จ่ายออกมา เป็นตัวเงิน ตามหลักการที่ยอมรับว่ามีความยุติธรรม จะนำขนาดของหน่วยความ
จำหลักที่ถูกใช้ คูณกับ เวลาที่โปรแกรมนั้นใช้หน่วยความจำหลักอยู่ออกมา เป็นหน่วย ขนาด-เวลา
ซึ่งหมายความว่า โปรแกรม ก. ใช้ที่ในหน่วยความจำหลัก 100 หน่วย เป็นเวลา 1 วินาที จะ
ถูกคิดค่าใช้จ่ายเท่ากับ โปรแกรม ข. ซึ่งใช้ที่ในหน่วยความจำหลัก 10 หน่วย เป็นเวลา 10
วินาที เพราะถือว่าต่างก็ได้ใช้ทรัพยากร ส่วนมีไป 100 หน่วย-วินาที

อุปกรณ์ความเร็วสูง เทปและจานแม่เหล็ก

เทปและจานแม่เหล็กเป็นหน่วยความจำสำรอง (Auxiliary Storage) ซึ่งจำเป็นจะต้องมีใช้ในระบบคอมพิวเตอร์ ระหว่างที่โปรแกรมกำลังปฏิบัติการ จะมีการถ่ายเทข้อมูลไปมาระหว่างหน่วยความจำหลักกับหน่วยความจำสำรอง การพิจารณาค่าการใช้งานแบ่งได้เป็นส่วน ๆ ดังนี้

เวลาที่ใช้ในการถ่ายเทข้อมูล (I/O Time) หมายถึงเวลาที่เสียไปในการถ่ายเทข้อมูลเข้าหรือออกระหว่างหน่วยความจำหลัก กับเทปและจานแม่เหล็ก หลักการคิดเวลาถ่ายเทเหมือนกันสำหรับอุปกรณ์ทั้งสอง คือเมื่อมีการถ่ายเทครั้งหนึ่ง เวลาที่ใช้ไปเท่ากับ เวลาเพื่อการเข้าถึง (Access Time) รวมกับ ผลคูณระหว่างอัตราการถ่ายเทของอุปกรณ์ตัวนั้นกับจำนวนอักขระที่มีการถ่ายเท หน่วยเวลาที่ใช้มักจะเป็นวินาที

การใช้เนื้อที่ในจานแม่เหล็ก หมายถึงขนาดของ เนื้อที่ในจานแม่เหล็ก ที่โปรแกรม/งาน นั้นได้ใช้ไปในขณะปฏิบัติการ หน่วยที่ใช้มักจะเป็นหน่วยที่ใช้จัดเนื้อที่ในจานแม่เหล็กของระบบคอมพิวเตอร์นั้น เช่น แทรค ซิลินเดอร์ หรือ บล็อก (Track Cylinder or Block)

ในบางระบบจะคิดทรัพยากรส่วนนี้ โดยมีหน่วยเวลาเข้าไปเกี่ยวข้องด้วย ลักษณะเดียวกับหน่วยความจำหลัก ซึ่งหน่วยจะออกมาเป็น แทรค-วินาที

จำนวนครั้งที่เรียกใช้ม้วนเทปแม่เหล็ก หมายถึงจำนวนครั้งที่เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานห้อง เครื่องฯ ต้องนำเทปแม่เหล็กมาใส่ในตู้เทปแม่เหล็ก เพราะโปรแกรม/งาน นั้น มีการเรียกใช้

เหตุที่น่าสิ่งนี้มาคิด เพราะถือกันว่า การเรียกใช้เทปแม่เหล็กทำให้เกิดภาระที่ต้องปฏิบัติขึ้น

อุปกรณ์ความเร็วต่ำ เครื่องพิมพ์ และเครื่องอ่านบัตร

เป็นอุปกรณ์ที่ใช้แสดงผลของงานและนำงานเข้าระบบประมวลผล การคิดค่าการใช้อุปกรณ์ทั้งสองนี้ เป็นสิ่งที่มองเห็นได้ชัดเจน ดังนี้

เครื่องพิมพ์ แสดงจำนวนบรรทัด จำนวนหน้ากระดาษ และ เวลา ที่ได้ทำ
การพิมพ์ไปสำหรับแต่ละงาน

เครื่องอ่านบัตร แสดงจำนวนบัตร และ เวลา ที่อ่านแต่ละงาน

เบ็ดเตล็ด

คือคุณสมบัติ ที่ระบบคอมพิวเตอร์ เปิดโอกาสให้ผู้ใช้งานกำหนดให้กับงานของตน
เพื่อผลบางประการ เช่น

อันดับ (Priority) งานที่มีอันดับสูงจะถูกนำไปประมวลผลก่อน

เส้นตาย (Dead Line) งานที่กำหนดเวลาเส้นตายไว้ เมื่อถึงเวลานี้จะ
ถูกนำไปประมวลผล และถูกจัดให้มีอันดับสูงกว่างานใด ๆ ทั้งหมด

ฯลฯ

คุณสมบัติดังกล่าว อาจถือเป็นทรัพยากรอย่างหนึ่งของระบบ เพราะงานนั้น
ได้รับการปฏิบัติจากระบบไม่เหมือนกัน ทางศูนย์ฯอาจจะคิดค่าใช้จ่ายไม่เหมือนกัน หรือต้องการ
จำแนกให้เห็นชัด

2.2 ขั้นตอนสำคัญเพื่อใช้ในการวางระบบงาน

การวางระบบเพื่อพัฒนาโปรแกรมรายงานผลการใช้คอมพิวเตอร์ มีขั้นตอนการดำเนินงาน
งานในแนวลักษณะเดียวกับการวางระบบเพื่อพัฒนาโปรแกรมสำหรับงานทั่วไป รายงานนี้จะได้
กล่าวเฉพาะจุดสำคัญที่ต้องคำนึงถึงสำหรับการออกแบบระบบงานนี้ คือ

2.2.1 กำหนดวัตถุประสงค์

ระบบบันทึกและแสดงผลการใช้คอมพิวเตอร์มีความยืดหยุ่นและมีขอบเขตที่
กว้างขวางมาก ความต้องการอาจจะมีเพียงสรุปการใช้ทรัพยากรคอมพิวเตอร์ตามกลุ่มผู้ใช้ หรือ
มากจนถึงวัดประสิทธิภาพและการทำงานของคอมพิวเตอร์ ทรัพยากรบางประเภทยังต้องพิจารณา
ด้วยว่าต้องการความละเอียดเพียงใด เช่น เวลาที่ใช้ไปของหน่วยประมวลผล จะนับเฉพาะที่ใช้
ไปกับโปรแกรมของผู้ใช้หรือนับรวมเวลาที่เกิดการรอคอยด้วย

ดังนั้น การพัฒนาระบบฯนี้ ต้องทำการกำหนดวัตถุประสงค์ให้มีความชัดเจนแน่นอน เป็นที่รับรู้และยอมรับของระดับบริหารที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย และควรให้เป็นที่รับรู้ (ในระดับที่เหมาะสม) แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องระดับปฏิบัติงาน รวมทั้งผู้มาใช้บริการของศูนย์ฯ

2.2.2 กำหนดรหัสของงาน (Job Identification)

ความสำคัญที่ลุดอย่างหนึ่งในการพัฒนาระบบมีก็คือ ทำการกำหนดรหัสที่จะใช้จำแนกประเภทของงานหรือกลุ่มผู้ใช้ตามที่ศูนย์ฯต้องการ ปัจจัยสำคัญที่เป็นตัวกำหนดรหัสจะมาจากฐานะของศูนย์ฯในองค์กรที่ตนสังกัดอยู่ ลักษณะงานที่ผู้ใช้บริการ และระดับย่อยของกลุ่มผู้ใช้ ตัวอย่างของการจำแนกงานคือ

- แบ่งตามหน่วยงานทั้งในและนอกองค์กรที่ผู้ใช้บริการ ซึ่งอาจจะต้องมีระดับของกลุ่มใหญ่ ระดับของกลุ่มย่อยภายในกลุ่มใหญ่นั้น ลดหลั่นลงมา เป็นลำดับ
- แบ่งตามลักษณะของงาน เช่น พวงงานทดลอง งานปฏิบัติจริง งานนักเรียน งานวิจัยหรือโครงการ ฯลฯ
- แบ่งตามช่วงเวลา ศูนย์ฯบางแห่งอาจจะต้องการชักชวนทางอ้อมมาให้ใช้บริการนอกเวลาทำการหรือเวลาที่กำหนดไว้เป็นพิเศษ ทั้งนี้เพื่อหลีกเลี่ยงช่วงที่งานมาก (Peak Load) ของศูนย์ฯ ดังนั้นจึงกำหนดรหัสตัวหนึ่งเพื่อให้เป็นที่ทราบทั่วกัน งานรหัสนี้ ถึงแม้จะส่งเข้ามา ก็ยังไม่จำเป็นต้องเอาไปประมวลผล จนกว่าจะถึงเวลาที่กำหนด

ที่กล่าวมาข้างต้นนี้ เป็นเพียงตัวอย่างส่วนหนึ่งซึ่งนำมาใช้กำหนดรหัสของงาน สิ่งที่ต้องพิจารณาควบคู่กันเมื่อทำการกำหนดรหัสขึ้นมา ก็คือวิธีการใช้และการตรวจสอบ

โดยทั่วไป วิธีการใช้และการตรวจสอบจะสอดคล้องกับระบบคอมพิวเตอร์ที่ศูนย์ฯนั้นใช้อยู่ ระบบคอมพิวเตอร์บางระบบกำหนดตำแหน่งที่จะใส่รหัสพร้อมทั้งการตรวจสอบไว้ตายตัว เช่น ยูนิแวก โอเอส/1100 (UNIVAC OS/1100)⁽⁶⁾ บางระบบเปิดโอกาสให้เลือกตำแหน่งใส่รหัส ส่วนการตรวจสอบ ถ้าต้องการให้เป็นไปโดยอัตโนมัติ จะต้องเขียนโปรแกรมเพิ่มเติมเข้าไปในส่วนโปรแกรมควบคุมระบบ เช่น ไอพีเอ็ม ดอส-วีเอส (IBM DOS/VS)⁽²⁾

2.2.3 กำหนดราคาวัสดุความและค่าของหน่วยข้อมูล

ในระบบบันทึกและแสดงผลการใช้คอมพิวเตอร์นี้ มีข้อมูลแตกต่างกันหลายประเภท แต่ละประเภทก็รับหน่วยในการนับค่าแตกต่างกัน บางหน่วยก็ยังมีรายละเอียดของค่า

หลายระดับ ลดหลั่นกันลงไป

การพัฒนาาระบบนี้จึงควรให้คำจำกัดความของหน่วยที่ใช้ และกำหนดค่าของหน่วยนั้นให้ชัดเจนแน่นอน ทั้งในแฟ้มข้อมูลและในรายงาน

ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดและมีใช้มากในเรื่องนี้ ก็คือหน่วยของเวลา ข้อมูล ที่ได้จากระบบคอมพิวเตอร์โดยตรง บางประเภทมีหน่วยเวลาที่เล็กกว่าวินาที บางประเภทเป็นวินาที บางประเภทเป็นชั่วโมง นาที วินาที การเก็บในแฟ้มข้อมูลอาจจะสะดวกถ้าหน่วยเป็นวินาที แต่เมื่อพิมพ์ออกรายงานจะสะดวกถ้ารับผู้รายงานถ้าหน่วยเป็นชั่วโมง นาที วินาที